

Ovaj izveštaj ima za cilj da predstavi trenutnu situaciju u vezi sa poštovanjem ljudskih prava i sloboda migranata, izbeglica i tražilaca azila koji prolaze kroz, ili borave u Srbiji i Makedoniji. Podaci u ovom izveštaju su dobijeni od 24 organizacije civilnog društva iz Srbije i Makedonije, u okviru mreže Pomoć na putu.

Situacija u Srbiji

U prvoj polovini aprila zabeleženo je više od 350 novih dolazaka u Beograd. Najveći broj je stigao iz Irana, uglavnom avionom, a cilj im je da nastave put dalje. Pored njih zabeleženi su Pakistanci, Avganistanci, Alžirci i Marokanci u većem broju. Toplo vreme je doprinelo tome da u parku u centru Beograda svakodnevno boravi oko 30 migranata, a sličan broj je prisutan i u Miksalištu.

Novi Zakon o azilu je usvojen početkom prethodnog meseca. Usvojeni su i novi Zakon o strancima i drugi zakoni koji se bave pitanjima migracija. Stari Zakon o azilu je prestao da važi, dok bi novi trebalo da počne sa primenom 60 dana od dana stupanja na snagu. To praktično znači da u ovom periodu, sve do juna meseca,

postoji „vakuum“ tokom kog se primenjuju odredbe Zakona o opštem upravnom postupku. Bez obzira na trenutnu situaciju, novi zakon se sa nestrpljenjem očekuje zbog promena koje donosi, a koje bi trebalo da unaprede postojeći sistem azila. Određene novine poboljšavaju položaj kako tražilaca azila, tako i lica kojima je priznato utočište ili supsidijarna zaštita, i bliže određuju neka pitanja koja se tiču procesnog prava, definisanja različitih instituta i mehanizama zaštite tražilaca azila i izbeglica.

Trenutno stanje po pitanju pristupa postupku azila nije u značajnoj meri promenjeno. Još uvek se događa da pojedina lica po nekoliko meseci čekaju na podnošenje zahteva za azil, pre svega u prihvatnim centrima, ali i u centrima za azil. Očekuje se da će u narednim mesecima to stanje biti promenjeno, imajući u vidu odredbe koje donosi novi zakon. Očekuje se i da će rad Kancelarije za azil biti efikasniji u narednom periodu. Međutim, treba imati u vidu da je neophodna obuka za nove službenike kako bi se obezbedio pravilan rad i donošenje odluka u postupku azila.

Problem koji je u sve većoj meri prisutan je položaj tražilaca azila kojima je postupak azila pravnosnažno okončan negativnom odlukom. Postoji problem u praksi u vezi sa vraćanjem tih ljudi u treće zemlje, a to bi po pravilu trebalo da budu zemlje iz kojih su došli neposredno pre ulaska u Srbiju. Ne primenjuju se u punoj meri svi sporazumi sa susednim državama po pitanju vraćanja u te zemlje. Sa druge strane, neka odbijena lica pokušavaju da ilegalnim putem napuste Srbiju ili da legalizuju svoj boravak na drugi način (najčešće je to pokušaj regulisanja boravka kroz posao, mada se dešava i to da pojedinci sklapaju brakove sa srpskim državljanima), što nije jednostavno i

Broj izbeglica i migranata u Srbiji krajem aprila bio je **3.498** (podaci UNHCR-a, 29.4.2018.). Većina (91%) je smeštena u 18 tranzitno-prihvatnih i azilnih centara, dok se oko 300 nalazi u Beogradu ili u pograničnim područjima sa Hrvatskom i Mađarskom.

UNHCR je zabeležio povećan broj novih dolazaka prilikom pružanja pomoći za njih 208 (u poređenju sa 138 u prethodne dve nedelje): 62% je stiglo iz pravca Makedonije, 16% iz pravca Bugarske, a 22% avionom i/ili iz drugih lokacija.

podrazumeva veliki broj uslova koji bi trebalo da budu ispunjeni. Veliki broj ovih lica duže vreme boravi u Srbiji i ulaže napore da se integriše u srpsko društvo.

Smeštaj u prihvatnim i centrima za azil

Stanje u prihvatnim i centrima za azil nije u značajnoj meri promenjeno u odnosu na prethodni period. Problemi koji se registruju su krađe, tuče, upotreba i nošenje hladnog oružja i zloupotreba alkohola. Primećena je pojačana tenzija i nestrpljenje među migrantskom populacijom kada je u pitanju odlazak u Mađarsku, zbog smanjenog broja ulazaka na dnevnom nivou i navodnog nepoštovanja redosleda za prelazak granice. Načelo jedinstva porodice se pri smeštanju u centre uglavnom poštuje, ali se još uvek dešava da se korisnici različitih nacionalnosti smeštaju u iste sobe, u centrima gde boravi veći broj ljudi. Ovo neretko dovodi do sukoba između migranata.

Potrebno je obratiti pažnju na sve veću potrebu migranata za organizovanim aktivnostima. Trend smanjenja prisustva organizacija koje su ove aktivnosti organizovale u centrima doveo je do monotone svakodnevnice. Migranti se žale kako im je dosadno, kako im sve sporije i jednolično prolazi vreme, i da uzaludno čekaju da se putovanje nastavi. Neki preispituju opciju ostanka u Srbiji i traženja azila nakon brojnih neuspešnih pokušaja ilegalnog prelaska granice.

Migrantska deca u školama

Broj dece koja pohađaju nastavju u osnovnim školama u Srbiji kreće se između 350 i 400, s tim što postoji značajnije osipanje na severu. Mlađoj deci mnogo lakše ide adaptacija na školu. Deca ističu da komunikacija može da bude otežana u početku, ali da se povremeni nesporazumi brzo prevazilaze. Socijalna distanca domicilnih učenika je niža prema deci migranata nego prema nekim drugim etničkim grupama i pokazuju veliku empatiju i spremnost da pomognu. Starija deca imaju teškoće da nađu motivaciju za učenje, a škole nisu dovoljno fleksibilne da uvek nađu način da oni uče ono što ih zanima. Časovi stranog jezika su uvek dobro prihvaćeni, ali retki tokom nedelje zbog rasporeda.

"Naša deca sve manje imaju interakciju sa vašom decom. Na odmoru su obično u svojim grupicama, u kakvim ih možete videti u kampu. Ne mislim da vaša deca imaju problem sa našom decom, ali smatram da je jezička barijera prevelika trenutno."

- otac angažovan da prati decu do škole i bude sa njima u školi

način da oni uče ono što ih zanima. Časovi stranog jezika su uvek dobro prihvaćeni, ali retki tokom nedelje zbog rasporeda.

Objavljen je *Priručnik za sprovođenje stručnog uputstva* i biće distribuiran svim školama, kao i *Priručnik za ubrzano učenje srpskog* koji čeka štampanje. Šest škola je dobilo dodatna sredstva za stručno usavršavanje zbog povećanog broja dece i potrebe za jačanje kapaciteta u specifičnim oblastima. Škole i dalje ističu potrebu da se finansira dopunska nastava jezika, jer dosta nastavnika ne govori engleski niti drugi strani jezik na kom bi mogli da se sporazumevaju. Ističu da se deca lepo uklapaju, ali da ih je ponekad teško izvući iz homogenih grupa.

"Iznenaden sam vašom policijom! Bili su jako fini prema meni, predstavili su se i smestili me u prihvatni centar. Čuo sam da ću možda imati problema sa policijom, ali to se ipak nije desilo."

- Migrant iz Irana, koji je preko Makedonije došao u Srbiju

"Policajci su bili pristojni prema nama, lepo su nas tretirali, nisu bili agresivni, predstavili su se i objasnili nam da moraju da nas vrata nazad u Srbiju. "

- Porodica koja je pokušala da uđe u Hrvatsku i u Bosnu i Hercegovinu

Situacija u Makedoniji

Situacija u oba tranzitna kampa ostala je uglavnom ista tokom aprila 2018. godine. Broj smeštenih izbeglica ne prelazi 40 po kampu, iako se redovno kreću i premeštaju. Izbeglice dolaze i odlaze svakodnevno, bilo da iz Srbije idu u Grčku ili ih policija uhvati u dolasku iz Grčke s namerom da odu u Srbiju. Najčešće zemlje porekla su Pakistan, Avganistan, Iran, Irak, Sirija, Maroko, Indija i Alžir.

Broj izbeglica u oba tranzitna kampa varira na dnevnom nivou. Dana 12. aprila, u tranzitni kamp Tabanovce u Kumanovu stiglo je ukupno 17 izbeglica - tri porodice poreklom iz Avganistana. Grupa je bila sastavljena od 3 muškarca, 3 žene i 11 njihove dece (uzrasta od 4 meseca do 19 godina). Prema njihovim rečima, boravili su 5 meseci u kampu u Preševu, nakon čega su dobrovoljno odlučili da se vrate u Grčku. Tokom prve 3 nedelje aprila bilo je 38 novih izbeglica koji su stigli u tranzitni kamp Tabanovce. Njihove zemlje porekla su različite, uglavnom su iz Pakistana, Avganistana, Libije, Irana, Iraka i Maroka. Većina njih se vratila u Makedoniju dobrovoljno, nakon nekoliko meseci boravka u Srbiji. Razlozi koje su neki naveli su loši uslovi u prihvatnim centrima i nedostatak mogućnosti za nastavak putovanja. Iako uglavnom muškarci, među izbeglicama u grupama bilo je najmanje 5 maloletnika bez pratnje.

Jedan migrant iz Alžira je 27. aprila stigao u kamp iz pravca Srbije. Prema njegovim rečima, u okolini Skoplja su ga teško pretukli lokalni stanovnici. Imao je vidne rane i modrice. Dobio je pomoć u prijavljivanju slučaja Ministarstvu unutrašnjih poslova.

U tranzitnom centru Vinojug, u Gevgeliji, bilo je oko 40 novih izbeglica koje su stigle tokom druge nedelje aprila. Zemlje porekla su Avganistan, Irak, Iran i Indija. Dana 17. aprila, oko 35 izbeglica iz Pakistana uhvatila je policija u blizini Negotina i odmah su prebačeni u Grčku.

Tokom aprila, dve izbeglice iz Avganistana koje su bile smeštene u tranzitnom centru Vinojug podnele su zahtev za azil i očekuje se da će biti prebačeni u Prijemni centar za tražioce azila u Skoplju. U dva navrata, veće grupe (22 i 18) su organizovano prevezene iz Tabanovca do Gevgelije, sa ciljem da se vrate u Grčku po sopstvenom zahtevu.

Medicinska pomoć pruža se svim izbeglicama koje imaju potrebu za tim. U konkretnim slučajevima izbeglice se primaju u lokalne bolnice ukoliko je potrebna složenija medicinska pomoć ili specijalistički pregled.

Tokom aprila, Ministarstvo unutrašnjih poslova prijavilo je 4 slučaja krijumčarenja. U prvom slučaju, početkom meseca, četiri nemačka državljana pokušali su da prokrijumčare migranta kroz grčko-makedonsku granicu, skrivajući ga u svom automobilu. Protiv njih su podnosene krivične prijave a migranti odvedeni u prihvatni centar. U sledećem slučaju, policijska patrola u pokušaju da proveriti vozilo otkrila je 5 izbeglica iz Pakistana (starosti između 18 i 28 godina). Svi su imali grčke dokumente. Vozač, makedonski državljanin, uhapšen je, a izbeglice su odvedene u policijsku stanicu na saslušanje. U sledeća dva slučaja, mešoviti patrolni timovi i granična policija otkrili su grupe ljudi u železničkom teretnom vozu. U prvom slučaju, otkrivene su 4 izbeglice iz Avganistana i Irana. Stigli su u Gevgeliju iz Grčke. U drugom slučaju, u vozu koji je putovao iz Grčke u Mađarsku otkriveno je 5 izbeglica iz Avganistana i Irana. Svi su prebačeni u tranzitni centar Tabanovce, u Kumanovu.

PREPORUKE

Za Srbiju:

- Potrebno je nastaviti napore kako bi se osiguralo poštovanje prava na azil i pristup postupku, te efikasan postupak azila i zaštite za osobe kojima je potrebna međunarodna zaštita.
- Adekvatnu zaštitu treba pružiti i onim izbeglicama i migranatima izvan sistema, koji nisu registrovani i smešteni, na način koji će im omogućiti da ostvare svoja osnovna prava.
- Sprečavanje krijumčarenja i trgovine ljudima ostaje visoko na listi prioriteta, uz zalaganje za sprečavanje maltretiranja izbeglica i migranata od strane vlasti ili civila duž izbegličke rute.
- Za efikasno pružanje sveobuhvatne pomoći potrebna je koordinacija aktivnosti između organizacija civilnog društva i pružalaca usluga iz javnog sektora. Izvodljivost i uticaj aktivnosti dostižu maksimum ukoliko su koordinisane između svih ključnih aktera.
- Od velike su važnosti aktivnosti informisanja, povezivanja, upoznavanja i interkulturalne razmene kako bi se premostila distanca između lokalne i izbegličke zajednice. U kontekstu početka školske godine, važno je informisati i saradivati sa roditeljima lokalne dece i dece izbeglica radi bolje pripreme i sprečavanja nerazumevanja, predrasuda i straha.
- Osnovna ljudska prava i slobode izbeglica i migranata treba da budu promovisana, poštovana i zaštićena u svakom trenutku, od strane svih institucija i građana.
- Potrebno je uložiti napore da se diskriminacija prema migrantima spreči i da se u slučajevima dokazane diskriminacije adekvatno reaguje kako se ona ne bi ponavljala.
- Postoji velika potreba u prihvatnim i centrima za azil da se organizuje slobodno vreme i obezbede okupacione, rekreativne i druge aktivnosti za migrante.

Za Makedoniju:

- Praksu nelegalnih deportacija izbeglica u Grčku treba odmah prekinuti i zameniti zakonskom procedurom readmisije onih koji žele da se vrate u Grčku.
- Svaku sumnju na postojanje policijskog nasilja ili zločina iz mržnje protiv izbeglica treba prijaviti i temeljno ispitati od strane Ministarstva unutrašnjih poslova. Izbeglice koje su žrtve krijumčara ne smeju da se drže u pritvoru u Prihvatnom centru za strance u Skoplju kao svedoci u krivičnom postupku.

This project is funded by the European Union

Ova publikacija je pripremljena uz finansijsku podršku Evropske unije, u okviru projekta "Pomoć na putu - podrška zaštiti ljudskih prava migranata koji prolaze kroz Makedoniju i Srbiju". Sadržaj ove publikacije je isključivo odgovornost Fondacije Ana i Vlade Divac, i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

Projekat realizuju:

